

Povijesni osvrt razvoja urologije na Sušaku

Fučkar, Željko

Source / Izvornik: **Medicina Fluminensis : Medicina Fluminensis, 2017, 53, 264 - 272**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

https://doi.org/10.21860/medflum2017_182952

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:184:086609>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Medicine - FMRI Repository](#)

Povijesni osvrt razvoja urologije na Sušaku

Development of urology in Sušak – historical view

Željko Fučkar*

Klinika za urologiju, KBC Rijeka, Rijeka i
Katedra za urologiju, Medicinski fakultet
Sveučilišta u Rijeci, Rijeka

Sažetak. Razvitak urologije na Sušaku povijesno se ne može izdvojiti iz ukupnog razvitka kirurških disciplina u Hrvatskoj. Kako je Zagreb slijedio zasade bečke kirurške škole, dolaskom vrhunskih liječnika iz Zagreba na Sušaku se započela razvijati kirurško-urološka struka. Izgradnjom „Opće javne banovinske bolnice” 1935. godine otvara se i Odjel za kirurgiju, a prim. dr. Janko Komljenović imenovan je pročelnikom odjela. On osuvremenjuje, razvija i primjenjuje niz kirurških disciplina, između ostalog i urologiju. Začetnik je i endoskopske urologije. Nakon Drugog svjetskog rata, na istom odjelu, nastavlja se razvoj urologije uvođenjem većih operacijskih zahvata (urolitijaza i adenomektomija prostate). Kao samostalna jedinica Urološki odjel je osnovan 1950. godine, osnivač i voditelj bio je doc. dr. Zlatko Šestić, a odjel je imao 30 postelja. Godine 1959. u Rijeci je osnovana Urološka sekcija Zbora liječnika Hrvatske čiji je prvi predsjednik bio upravo doc. dr. Šestić. Nakon dolaska prof. dr. Vinka Frančiškovića na mjesto šefa Odjela za kirurgiju dolazi do značajnog razvoja urologije kao zasebne kirurške discipline. On započinje eksperimentalni program transplantacijske kirurgije, a 30. siječnja 1971. godine predvodi tim koji je učinio prvu transplantaciju bubrega u bivšoj Jugoslaviji. U to vrijeme urologiju vodi prof. dr. Tomislav Tićac, a uz transplantacijski program razvija se i liječenje hemodijalizom, zamjene urinarnih putova tankim i debelim crijevom, longitudinalne nefrolitotomije, različite resekcije bubrega, kirurgija nadbubrežne žlijezde. Prim. dr. Vjerislav Peterković postao je šef Odjela 1986. godine. Tada se uvode nove operacijske metode: transuretralni zahvati na donjim urinarnim putovima, ureterorenoskopija, perkutani zahvati na bubregu, radikalne operacije karcinoma prostate i mjehura, a razvija se i andrologija. Na čelo urologije 2000. godine dolazi prof. dr. Željko Fučkar koji je bio ujedno i predstojnik Klinike za kirurgiju. Odjel urologije se obnavlja kadrovski i prostorno, a nabavljen je i aparat za izvantjelesno mrvljenje kamenaca. Godine 2005. osniva se Klinika za urologiju, a njezin prvi predstojnik postaje prof. dr. Fučkar. Na Medicinskom fakultetu se kao zasebna katedra odvaja i Katedra za urologiju (2006. godine). Klinika za urologiju postaje 2006. godine Referentni centar za transplantaciju bubrega u Republici Hrvatskoj. Na Klinici se nastavlja i unaprjeđuje stručna, znanstvena i nastavna aktivnost te obnavlja program eksperimentalne urologije. Prim. dr. Maksim Valenčić obnašao je dužnost predstojnika do 2013. godine, a nakon njega prof. dr. Antun Maričić te naposljetku doc. dr. Josip Španjol. Posljednjih godina bilježi se značajan napredak u transplantacijskoj kirurgiji ali i u primjeni minimalno invazivnih metoda liječenja.

Ključne riječi: povijest; Rijeka; transplantacija bubrega; urologija

Abstract. In the past the development of urology was as the part of the development of surgery. In the beginning the well known specialist come from Zagreb medical school to Sušak and the era of surgery and urology started. The new hospital “Opća javna banovinska bolnica” was open in 1935 with Prim. dr. Janko Komljenović as first chief of Department of Surgery. He applied new surgical techniques and also new surgery specialities as was urology. He was a founder of endoscopic urology. After the Second World War, in the same department, urology started to grow with more complicated operations such as those for urolithiasis and prostate adenomectomy. As independent ward urology was established in 1950, with doc. dr. Zlatko Šestić as first chief. The ward has 30 beds. In the 1959, the Urological section of Croatian Medical Association was established in Rijeka with doc. dr. Šestić as first president. In the 60-ties, prof. dr. Vinko Frančišković became a new chief of Surgery and the urology become an independent surgical speciality. He started with the

***Dopisni autor:**

Prof. emeritus dr. sc. Željko Fučkar, dr. med.
Klinika za urologiju Medicinskog fakulteta
Sveučilišta u Rijeci
Klinički bolnički centar Rijeka
Tome Stričića 3, 51 000 Rijeka, Hrvatska
e-mail: urologija@kbc-rijeka.hr

<http://hrcak.srce.hr/medicina>

experimental programme of transplantation surgery and on January 30th 1971 the first kidney transplantation was performed in former Yugoslavia. In that time the chief of urology was prof. dr. Tomislav Tićac. Except the transplantation programme urologists developed hemodialysis programme, use intestinal segments as substitution or urinary diversion, performed longitudinal nephrolithotomy, different resections of the kidney and surgery of the adrenal gland. Prim. dr. Vjerislav Peterković become chief of urology in 1986 with special emphasis on transurethral resections, ureterorenoscopy, percutaneous treatment, radical treatment for prostate and bladder cancer and development of andrology. In 2000 the chief of urology, and also surgery, become prof. dr. Željko Fučkar. The ward was renovated, the new urologist was coming and also the extracorporeal shock wave lithotripsy was introduced. In 2005 ward became a Clinic of Urology with prof. Fučkar as first chief. The next year urology became an independent department in the Rijeka Medical School. Also in 2006 Urology Clinic became Referral center for kidney transplantation in Croatia. The Clinic improved professional, scientific and educational activities and reestablished programme of experimental urology. Prim. dr. Maksim Valenčić was chief to 2013, after him prof. dr. Anton Maričić and finally doc. dr. Josip Španjol. In the last years the Clinic made a substantial improvement of transplantation programme and in performing minimally invasive procedures.

Key words: history; kidney transplantation; Rijeka; urology

UVOD

Razvoj urologije na Sušaku, kao samostalne kirurške discipline mora se sagledavati kroz određene povijesne odrednice kontinuiranog razvoja bolničkog zdravstva te regije. Ne ulazeći u političko-geografsko-strateške i ine interese raznolikih silnica tih vremena, što svakako i nije zanemarivo, temeljni je cilj ovog kratkog prikaza osvjetljavanje razvojnih putova sušačke urologije¹.

Geografska centripetalna intelektualna sila distribucije medicinske znanosti (Beč – Zagreb – Rijeka) krajem devetnaestog i prvom polovicom dvadesetog stoljeća donijela je vjetar razvoja kirurgije, a unutar nje i urologije, i na Sušak.

U knjizi „Almanah grada Sušaka sa prikazom Gornjeg Jadrana“, izdanoj 1930. godine na Sušaku, prikazane su temeljne povjestice početka bolničkog zdravstva na Sušaku². U taksativnim navodima (str. 161) iznijeti su najosnovniji detalji organizacije i rada tadašnje bolnice; citat:

„Bolnica se zove: Opća javna banovinska bolnica na Sušaku. Nalazi se u Pavletičevoj ulici broj 117, telefon 2-55. Ima jedno opće odjeljenje sa šefom odjeljenja Dr. Velimirom Guteša, jednog sekundar-

nog liječnika Dr. Petra Župana i jednog pomoćnog liječnika Dr. Gjuru Štrcaja, sreskog sanitetskog referenta, ekonomista i njegovog pomoćnika, jednog zvaničnika, 8 milosrdnih sestara, svećenika rimokatoličke vjeroispovijesti i 10 lica podvornog osoblja. U bolnicu gravitiraju ostrva Krk, Rab i Pag te sva primorska mjesta od Rijeke do niže Karlobaga sa planinskim zaledjem i gorski krajevi počam od Delnica na jug.

Bolnica je počela radom u januaru godine 1927. Rad je ispočetka bio skučen, te se odmah već pr-

U novu bolnicu na Sušaku koja je otvorena 1935. godine došli su liječnici koji su svoju edukaciju stekli u Beču i Zagrebu. Urologija se u najranijem razdoblju razvijala unutar kirurgije. Zasebni odjel urologije na Sušaku osnovan je 1950. godine pod vodstvom doc. dr. Zlatka Šestića koji je osnovao 1959. i prvo Urološko društvo u Hrvatskoj. Klinika za urologiju osnovana je 2005. godine, a prvi predstojnik bio je prof. dr. Željko Fučkar.

voga mjeseca osjetila potreba proširenja i adaptacije bolnice. Ljeti god. 1929. dovršen je paviljon za zarazne bolesti, dogradjeno je glavnoj zgradi još jedno krilo, te inače čitava zgrada udešena i proširena. No kako se i ovom prilikom ukazala potreba za još većim brojem kreveta banska uprava u Zagrebu uvidila je potrebu daljnjeg proširenja i pristupila pripremanju oko izgradnje nove monumentalne zgrade sa najmodernijim uredjenjem, u koju bi se moglo smjestiti oko 200 pacijenata.

Prve godine rada bilo je u bolnici 1004 bolesnika, druge godine 1063 bolesnika, treće godine 1061 bolesnik, četvrte 1337 bolesnika. Ambulantno liječenih bilo je prve godine 1676, druge 1108, treće 1182, četvrte 2313.”

Kroz četiri godine rada u Općoj javnoj banovinskoj bolnici na Sušaku uvidjelo se kako proširenjem i adaptacijom stare zgrade nije moguće zadovoljiti zdravstvene potrebe bolničkog liječenja gore navedenih geografskih regija. Stoga se oko 1930. počelo razmišljati o izgradnji potpuno nove bolnice na Sušaku, koja bi bila pozicionirana odmah iznad stare, neadekvatne bolnice.

Obrazloženja koje se tiču potrebe izgradnje nove bolnice na Sušaku prilično su detaljno prikazana u „Almanahu grada Sušaka sa prikazom Gornjeg Ja-

Slika 1. Dr. Desa Perović, prim. dr. Janko Komljenović, dr. Petar Župan

drana" izdanom 1930. godine. Već je u samom prikazu projekta razvidan moderniji pristup liječenja po medicinskim osnovnim disciplinama, citat (str. 161):

„**Projekat nove bolnice na Sušaku.** Sada postoji na Sušaku mala bolnica od 60 kreveta, smještena u zgradi, koja nije zidana za bolnicu. Ni svojim uređajem ni kapacitetom – svega 60 kreveta – ne odgovara potrebama ovog kraja. U tu bolnicu gravitiraju gradovi Sušak, Bakar i Senj te srezovi sušački, crikvenički, novski, senjski, krčki, rabski i kastavski. Jednom riječju treba ova bolnica da podmiri potrebu cijelog Hrvatskog Primorja. Zbog pomanjkanja prostora, odlaze pacijenti u dobro uređenu bolnicu na Rijeci, gdje plaćaju 18 lira na dan, dakle oko 54 dinara, dok opskrbnina III. razreda u našim bolnicama iznosi od prilike polovicu te svote. S time, što naši pacijenti, odnosno za siromašne budžet savske banovine, godišnje preplaćuju. Može se osigurati siguran anuitet za zajam, s kojim bi se bolnica na Sušaku tako proširila, da prestane potreba odilaženja naših bolesnika u riječku bolnicu. G. ban dr. Perović, čim je stupio na današnji svoj položaj, živo se zainteresovao za ovu stvar, te odredio, da se gradnji pristupi čim prije. Banovina je imala na raspolaganju više projekata, od koji je g. ban, pošto je saslušao tehničke stručnjake, usvojio projekat g. ing. Stanka Kliske, ovlaštenog civilnog arhitekta u Zagrebu. Nove zgrada u kojoj će se smještati 170 bolesničkih kreveta, razdijeljenih u četiri odjeljenja: kirurško, interno, očno i dermatološko-veneričko.

Zgrada će biti uređena na najmoderniji način sa svima potrebnim uređajima dok će se stara zgrada adaptirati za nastambu činovnika i poslužnog osoblja. Paviljon za zarazne bolesti, potpuno moderno uređen, dovršen je još prošle godine.”

RAZDOBLJE OD 1935. DO 1945.

Izgradnjom „Opće javne banovinske bolnice“ na Sušaku 1935. godine otvara se i Odjel za kirurgiju na prvom katu s pedesetak kreveta i tri operacijske dvorane.

Prvi pročelnik Odjela za kirurgiju bio je **prim. dr. Janko Komljenović**, rođen 12. 2. 1897., koji je Medicinski fakultet završio 18. 2. 1924. u Beču, a potom slušbuje kao asistent na Klinici za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu od 1. 2. 1926. do 31. 5. 1936., kada je imenovan šefom Odjela za kirurgiju banovinske bolnice na Sušaku preporukom prof. dr. Julija Budisavljevića, upravnika Kirurške klinike Univerziteta kraljevine Jugoslavije u Zagrebu.

Interesantan je podatak iz svjedodžbe ili preporuke prof. dr. Budisavljevića, gdje je pod točkom 4. u publikacijama znanstvenih radnji po *prvi put spominjana i urološka problematika (dijagnostika malignih tumora bubrega)*. Nema točnog datuma te publikacije, no za vjerovati je kako se urološka patologija radila u okvirima kirurške djelatnosti, tijekom izobrazbe dr. Janka Komljenovića u Zagrebu, kada je i nastao taj rad na Klinici za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Zagrebu.

Uz prim. dr. Janka Komljenovića od 1936. radili su **dr. Desa Perović** i **dr. Petar Župan** (slika 1).

Odmah po dolasku na Sušak prim. dr. Janko Komljenović razvija niz modernijih kirurških disciplina (neurokirurgija, torakalna kirurgija, urologija, traumatologija), što se ponajbolje može iščitati iz nabavke kirurških instrumenata upućenih na „**JAKOB HLAVKA** – Prva hrvatska tvornica medicinskih i hirurških instrumenata, ortopedskih aparata i podveza“ iz Zagreba (narudžba od 16. 6. 1936.).

Iz tog jedinog i vrlo vrijednog, nama dostupnog pisanog traga, može se vidjeti kako je prim. dr. Janko Komljenović bio zasigurno prvi na Sušaku koji je uveo *endoskopsku urologiju*. Naime, u gore spomenutoj narudžbi jasno se vidi kako su rabili standardnu cistoskopiju („cystoskop za pregled

broj 10 Examiner»), litotripsiju („Lithotriptor kompletan po Reliquet-u» i «Lithotriptor Kystoskopski po Dr. Canny Ryall”) i endovezikalne operacije („Cystoskop kompletan za endovesikalne operacije po prof. dr. Joseph-u, Operation”).

Godine 1941. ispražnjena je cijela bolnica na Sušaku sa svim osobljem i preuzeta od okupacijske talijanske vojske, a civilno stanovništvo je liječeno u bolnici na Rijeci. Bolnica na Sušaku ostaje talijanska do kapitulacije Italije (1943. u jesen). Tada bolnicu preuzimaju partizani, koji su ušli u Sušak, a osposobili su je liječnici partizani iz ovog kraja. Nakon par tjedana bolnicu su preuzeli Nijemci, te su zarobili prim. dr. Komljenovića u Istri. Nakon dvadesetak dana je pušten iz zarobljeništva te odlazi u partizane. Po završetku Drugog svjetskog rata 1945. dolaze partizani i ustanovljavaju vojnu bolnicu, koja je imala samo dva odsjeka. Jedan je odsjek bio za interne bolesti, a vodio ga je talijanski liječnik dr. Martinez uz dva njemačka liječnika koji su ostali. Drugi je odsjek bio kirurški i zauzimao je najveće kapacitete bolnice na Sušaku. U pravilu su tu bili kirurški zbrinjavani ratni ranjenici, poglavito s ozljedama živaca. Taj su odsjek, kratko vrijeme do dolaska prim. dr. Janka Komljenovića, vodili dr. Gustav Steinfel i dr. Branko Fink, a jednom tjedno dolazio je neurokirurg iz Ljubljane¹.

RAZDOBLJE OD 1946. DO 1960.

Iza II. svjetskog rata, uz prim. dr. Janka Komljenovića, počinju raditi na Kirurškom odjelu kratko vrijeme **dr. Velimir Guteša**, **dr. Branko Fink**, **dr. Solter** (otišao na traumatologiju u Zagreb – prije 1954.) te **dr. Vjekoslav Pirjavec** (otišao u Ameriku iza 1961.).

Urološka djelatnost, koja se razvijala u vremenu prije Drugog svjetskog rata, ponovo oživljava tijekom poratnog razdoblja, gdje kazuistika obuhvaća i veće operacijske zahvate (urolitijaze i adenomektomije prostate).

Krajem četrdesetih i početkom pedesetih godina, kada se na Odjelu za kirurgiju radila i urologija, kratko vrijeme, do odlaska u Ameriku, radio je i **dr. Gavrilović** (do 1952.), a 1954. dolaze **dr. Zvonimir Brozović** i **dr. Boško Čorak**. Oboje rade na kirurgiji i urologiji. U tom se vremenu radila kompletna urološka patologija (posebice TBC promje-

Slika 2. Doc. dr. Zlatko Šestić

ne, potom adenomektomije prostate po Freyeru i Millinu). Osim osnovnih endouroloških zahvata „vadili su kamence iz uretera nekakvim sondama” (citat dr. Brozović), a rađene su i retrogradne ureteropijelografije. U tim vremenima učinjen je *prvi dijagnostički pneumoretroperitoneum i početne periferne angiografije* (1961.; citat dr. Čorak). Dvije godine iza toga na Odjel za kirurgiju bivaju primljeni **dr. Nikola Zaninović** i **dr. Jerko Zec**, a 1958. dolazi **dr. Zlatko Hlebec** za kirurgiju, a **dr. Igor Pakušić** za urologiju.

Medicinski fakultet u Rijeci osnovan je 1955., a dio predmeta „Kirurgija” predaje prim. dr. Janko Komljenović uz prim. dr. Antu Medanića, šefa kirurgije u riječkoj bolnici u okviru koje se predavala i urologija.

Urološki je odjel oformljen kao samostalna jedinica 1950. u Općoj, kasnije Kliničkoj bolnici „Dr. Zdravko Kučić” i djeluje u prostorima prvog kata stare sušačke bolnice s 30 kreveta. Njegov je osnivač i voditelj do 1959. doc. dr. Zlatko Šestić, urolog educiran na prvoj Sveučilišnoj urološkoj klinici u bolnici „Sestara milosrdnica” u Zagrebu, gdje je prof. dr. Blašković bio predstojnik (slika 2). Godine 1959. održan je na Sušaku Osnivački sastanak urologa Hrvatske, a prvi je predsjednik postao doc. dr. Šestić (slika 3).

Slika 3. Osnivački sastanak urologa Hrvatske 1959. godine u Rijeci

Odjel odnosno Klinika za urologiju uvijek se vezuju uz moderna dostignuća urološke struke. Najzapaženiji rezultati ostvareni su u sklopu transplantacijskog programa (2006. postaje Referalni centar za transplantaciju bubrega u Hrvatskoj), rekonstrukcijske urologije, endourologije i uroonkologije. Nezaobilazno je spomenuti da su tijekom cijelog Domovinskoga rata urolozi neumorno i aktivno sudjelovali u obrani svoje domovine.

Od 1959. do 1961. voditelj odjela je **prim. dr. Viktor Juzbašić** (odlazi u inozemstvo), a iza njega odjel vodi urolog **prim. dr. Josip Zmajević**. Od 1958. na urološkom odjelu djeluju (od 1963. specijalisti urolozi) **dr. Dasen Razmilić** i **dr. Igor Pakušić**, do 1966. godine, kada nastavljaju svoj profesionalni angažman u inozemstvu.

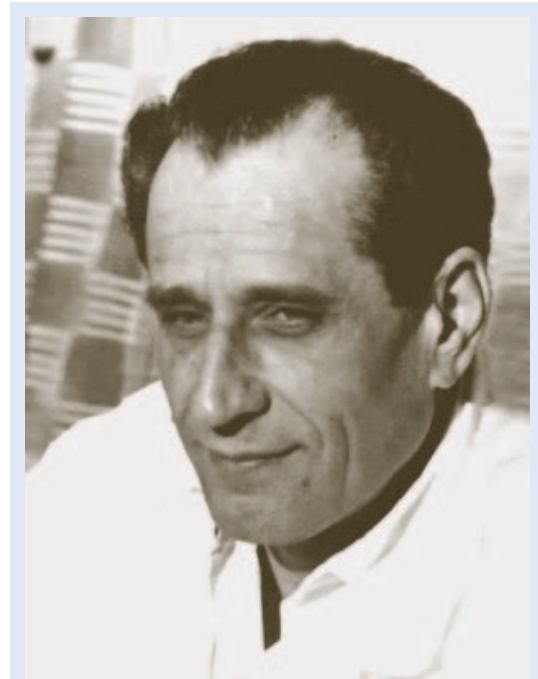
Godine 1960. prim. dr. Janko Komljenović odlazi u mirovinu.

RAZDOBLJE OD 1961. DO 1990.

Iz Vojne bolnice Pula 1961. dolazi na mjesto šefa Odjela za kirurgiju **doc. dr. Vinko Frančičković**, koji temeljito izdvaja urologiju kao zasebnu kiruršku disciplinu (slika 4). Godine 1961. urologija je

premještena iz stare bolnice na Kirurški odjel u novoj bolnici. Urološku službu i dalje vrše prim. dr. Josip Zmajević s urolozima dr. Pakušićem i dr. Razmilićem, a 1961. pridružuje im se i **dr. Tomislav Tićac**, urolog iz Vojne bolnice Pula.

U tim vremenima, pod rukovodstvom doc. dr. Vinka Frančičkovića, začinje se misao o osnivanju

Slika 4. Prof. dr. Vinko Frančičković

Centra za hemodijalizu, a pet godina kasnije (oko 1965.) počinju i pripreme za transplantaciju bubrega. Tada su, po *prvi put, započeti kirurški pristupi na krvotok zbog hemodijalize* (A-V šantovi na rukama i nogama, A-V fistule). Osnovana je i eksperimentalna kirurgija na Sušaku, na kojoj *zapčinju animalne transplantacije bubrega*, a kasnije i *jetre*. Uvode se i nove urološke operacije (zamjene urinarnih putova tankim i debelim crijevom, longitudinalne nefrolitotomije, različite resekcije bubrega, autotransplantacije bubrega, kirurgija nadbubrežne žlijezde itd.).

Godine 1962. primljen je **dr. Vjerislav Peterković**, koji završava specijalizaciju iz opće kirurgije, a nakon toga specijalizira urologiju.

Prim. dr. Josip Zmajević odlazi na rad u inozemstvo 1964. u Organizaciji tehničke pomoći zemljama u razvoju, a **šef Odjela urologije postaje 1964. Dr. Tomislav Tićac** (slika 5).

Istovremeno je *prvi put dobiven dijalizator*, a u pripremi dijaliza uključeni su bili dr. Dasen Razmić, dr. Jerko Zec, dr. Igor Pakušić, mr. Smokvina (klinička laboratorijska dijagnostika) i električar Franko Pirić.

Centar za hemodijalizu bio je pozicioniran unutar Klinike za kirurgiju na Sušaku, a prvi je nominalni šef bio prof. dr. Jerko Zec uz čije je ime vezan kompletni razvoj Centra sve do njegovog odlaska u mirovinu. Unutar Centra za dijalizu bili su pozicionirani i pacijenti nakon transplantacije bubrega, gdje su liječene posttransplantacijske imunološke i kirurške komplikacije.

Početkom 1971. *učinjena je prva transplantacija bubrega sa živog darivatelja*, a potom i kadavera, pacijenti dolaze iz cijele bivše Jugoslavije, a uvode se i nove operacijske (transuretralni zahvati), dijagnostičke (ultrazvuk, ciljane biopsije) i terapijske metode³. Dolazi nova, poletna i snažna mlada generacija liječnika (**dr. Milorad Aničić**, **dr. Petar Orlić** – 1967., **dr. Damir Dimec**, **dr. Miomir Zelić** – 1968., **dr. Giampaolo Velčić** – 1969., **dr. Željko Fučkar** – 1971.). Urologija pod vodstvom prof. dr. Tićca dobiva snažni zamah, posebice u rekonstrukcijskim i nadomjesnim operacijskim zahvatima, a transplantacija bubrega polako dolazi u svoju *zlatnu eru*.

No, prof. Frančišković, kao šef Klinike za kirurgiju, smatrao je da svi urolozi ponajprije moraju završiti specijalizaciju iz opće kirurgije, kako bi bili

Slika 5. Dr. Tomislav Tićac

uvjerljivo suvereni u rješavanju multiorganskih uroloških komplikacija, što se u povijesnoj distanci pokazalo opravdanim.

Osim dr. Aničića, svi su ostali liječnici završili specijalizaciju i iz opće kirurgije. Godine 1985. dolazi **dr. Anton Maričić**.

Sredinom sedamdesetih godina uvodi se u urološku dijagnostiku konvencijski ultrazvuk (dr. Fučkar, dr. Dimec), gdje se pomalo počela stvarati jezgra kompletne sonografske dijagnostike na sva tri lokaliteta. Uvođenje prikaza u stvarnom vremenu (engl. 'real-time') i sive skale u sonografsku dijagnostiku na novim aparatima dovelo je do snažnog razvoja endosonografije i intervencijskog ultrazvuka, čime je Rijeka postala vodeći centar transplantacije bubrega i urološkog ultrazvuka na području bivše Jugoslavije.

Prof. dr. Tomislav Tićac odlazi u zasluženu mirovinu, te **šef Odjela za urologiju postaje 1986. prim. dr. Vjerislav Peterković** (slika 6). Centar za hemodijalizu izdvaja se iz Odjela za urologiju 1992. godine kao Centar za dijalizu i transplantaciju pod ingerencijom Odjela za nefrologiju Klinike za internu medicinu KBC-a Rijeka. Godine 1983. dolazi do fuzije dječje bolnice na Kantridi s riječkom i sušačkom bolnicom. S riječkog lokaliteta, gdje je ukinut urološki odjel, 1983. dolazi **prim. dr. Bog-**

Slika 6. Prim. dr. Vjerislav Peterković

dan Franulović, a 1991. Odjelu za urologiju se priključuje i prim. dr. Maksim Valenčić.

RAZDOBLJE OD 1991. DO 2000.

Usprkos ratnim zbivanjima i političkim promjenama u Republici Hrvatskoj transplantacije bubrega

Slika 7. Prof. dr. Željko Fučkar

se i dalje rade. Svi liječnici s urologije kontinuirano od početka Domovinskog rata sudjeluju svakodnevno i vode kirurške ekipe na ličkoj i ostalim bojišnicama po Republici Hrvatskoj. U tim burnim i teškim vremenima rad na Odjelu za urologiju nije bio reducirani ni u jednom segmentu. Posebno se razvija transuretralna kirurgija, dijagnostika i liječenje stresne inkontinencije, znatno se mijenja algoritam dijagnostičkih pretraga u svekolikoj patologiji urogenitalnog sustava, a otvara se i novo područje perkutanih zahvata bubrežnih konkremenata. Opsežno se istražuju područja urološke onkologije, posebice tumora bubrega i prostate. Na urologiju 1991. dolaze na specijalizaciju dr. Romano Oguić i dr. Vladimir Mozetič.

Od 1997. prof. dr. Željko Fučkar predstojnik je Klinike za kirurgiju KBC-a Rijeka i Katedre za kirurgiju Medicinskog fakulteta u Rijeci, u razdoblju od 1991. do 1995. je prodekan za znanost na Medicinskom fakultetu u Rijeci, a 1992. postaje savjetnik u Ministarstvu znanosti i tehnologije Republike Hrvatske. Usprkos njegovim novim radnim obvezama i dalje radi svakodnevno na Odjelu za urologiju. Godine 1998. urologija se izdvaja iz predmeta „Kirurgija” na Medicinskom fakultetu u Rijeci i postaje zasebni predmet s posebnim ispitom. Prim. dr. Vjerislav Peterković odlazi 2000. u mirovinu, a v. d. pročelnika Odjela za urologiju postaje prof. dr. Željko Fučkar (slika 7).

RAZDOBLJE OD 2000. DO 2015.

Urološki odjel djeluje u sastavu Klinike za kirurgiju do 2005. godine, kada prof. dr. Željko Fučkar svojevoljno napušta mjesto predstojnika Klinike za kirurgiju, te je osnovana *Klinika* (2005.) i *Katedra za urologiju* (2006.), a za predstojnika je imenovan prof. dr. Željko Fučkar. Na kliniku pomalo dolaze dr. Stanislav Sotošek, dr. Dean Markić, dr. Josip Španjol, dr. Kristian Krpina, dr. Antun Gršković, dr. Dražen Rahelić, dr. Juraj Ahel, dr. Nino Rubinić, dr. Mauro Materljan, dr. Marin Trošelj i dr. Ivan Vukelić (slika 8). U privatnike odlazi dr. sc. Vladimir Mozetič. Došlo je do kompletne generacijske promjene jer je većina urologa otišla u zasluženu mirovinu (prof. dr. Petar Orlić, prim. dr. Giampaolo Velčić, prim. dr. Damir Dimec, prim. dr. Bogdan Franulović, prim. dr. Miomir Zelić), a iz srednje generacije su ostali prof. dr. Antun Maričić i doc. dr.

Slika 8. Gornji red slijeva: dr. Dražen Rahelić, dr. Juraj Ahel, dr. Kristian Krpina, dr. Stanislav Sotošek, dr. sc. Vladimir Mozetič, prof. dr. Anton Maričić, dr. Romano Oguić, dr. Josip Španjol, dr. Dean Markić. Donji red slijeva: prim. dr. Maksim Valenčić, prim. dr. Damir Dimec, prof. dr. Petar Orlić, prof. dr. Željko Fučkar, prim. dr. Giampaolo Velčić, prim. dr. Miomir Zelić

Maksim Valenčić. Na Klinici za urologiju su se polagali i specijalistički ispiti. Operacijski program je bio, po kvaliteti i obujmu, na suvremenom europskom nivou, a transplantacija bubrega je znatno napredovala.

Slika 9. Doc. dr. Maksim Valenčić

Učinjene su u Hrvatskoj: prva transplantacija dječjeg bubrega odrasloj osobi, ortotopna transplantacija bubrega te transplantacija dvaju bubrega jednoj osobi u okviru 'Senior' programa Eurotransplanta.

Slika 10. Doc. dr. Josip Španjol

Godine 2006. Klinika za urologiju KBC-a Rijeka zasluženo je postala *Referalni centar za transplantaciju bubrega Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske*. Davno zaboravljeni program eksperimentalne urologije obnovljen je 2008. godine kada su počela *istraživanja transplantacijske patologije na malim animalnim modelima* u suradnji sa Zavodom za anatomiju Medicinskog fakulteta u Rijeci (doc. dr. Josip Španjol).

U tom razdoblju titulu *docenta* stekli su dr. sc. Romano Oguić, dr. sc. Josip Španjol i dr. sc. Dean Markić. *Primarius* je postao dr. sc. Stanislav Sotošek, a *doktorat znanosti* obranio je dr. Kristian Krpina. U tijeku su doktorske disertacije dr. Antuna Grškovića i dr. Jurja Ahela.

Godine 2010. Klinika za urologiju *proglašena je najboljom klinikom u Republici Hrvatskoj*, istekom te godine prof. dr. Fučkar napušta mjesto predstojnika zbog starosnog ograničenja, a novi predstojnik postaje **doc. dr. Maksim Valenčić** (slika 9). Prof. dr. Fučkar ostaje na mjestu predstojnika Katedre za urologiju s nepunim radnom vremenom na klinici. Doc. dr. Maksim Valenčić obnašao je dužnost predstojnika Klinike do 2013., nakon njega je

prof. dr. Antun Maričić bio v. d. predstojnika Klinike za urologiju od 2013. do 2014., a potom je **doc. dr. Josip Španjol** imenovan za predstojnika Klinike za urologiju (slika 10).

ZA KRAJ I BUDUĆE GENERACIJE...

Niti jedna stranica povijesti ne stvara se kroz mjesec, godinu i desetljeće, već je to slijed suhih dokumentiranih činjenica u koje su utkane naše besane noći, bezbrojne operacije i empatije uz svakog našeg pacijenta. Svi mi, koji smo stvarali te stranice povijesti, živjesmo kao prolazni dio Klinike za urologiju, a naši su tragovi ocrtani u dolazećim generacijama.

Izjava o sukobu interesa: autor izjavljuje da ne postoji sukob interesa.

LITERATURA

1. Fučkar Ž. Povijest urologije na Sušaku. Rijeka: Digital point, 2006.
2. Bognolo T, Violić F. Almanah grada Sušaka. Sušak: Turistička biblioteka Jadran, 1938., pretisak Rijeka/Sušak: Adamić/Klub Sušačana, 2002.
3. Fučkar Ž. Povijest transplantacije bubrega na Sušaku. *Medicina Fluminensis* 2010;46:352-9.